

Přínosem sborníku je také jistá míra kritiky, se kterou autoři poukazují na nedostačující stav sběru dat a nepřekonatelné odlišnosti ve sběru dat v některých státech, což zcela zneumožňuje srovnávací studie, které by významně mohly přispět k hodnocení úspěšnosti míry tohoto typu kriminality v jednotlivých státech a tím také nalezení nejlepšího řešení pro boj proti trestným činům z nenávisti. Je však jistým nedostatkem, že sborník je poměrně útlý a jistě by bylo přínosnější zařadit do sborníku více příspěvků ze symposia a ty systematicky rozčlenit dle toho, zda se věnují primárně samotnému pojmu trestných činů z nenávisti, rasistických trestných činů, sběru a analýze dat, prevenci apod. Takovýto ucelenější a komplexnější soubor článků, věnující se této problematice, by byl větším přínosem pro studium problematiky jak pro kriminology a právníky, tak pro orgány zpracovávající data pro analýzu trestných činů z nenávisti. Tato výtku však směřuje samozřejmě k původnímu finskému vydání a český překlad této publikace je jistě i ve své útlé podobě publikací přínosnou, poučnou a velmi inspirativní.

Mgr. Lenka Jamborová
Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

**Stevens J. P. Five Chiefs: A Supreme Court Memoir.
New York: Little, 2011, 292 s.**

O obsahu činnosti soudů a soudců se dozvídáme z rozličných pramenů lišících se zejména svou čtivostí a současně kvalitou poskytovaných informací. Tak příslušná ustanovení právních předpisů upravující postavení soudů v rámci státního zřízení jsou jistě zdrojem informačně hutným; přesto se nejedná o literaturu čtenářstvem hojně vyhledávanou. Na druhé straně pak moderní soudničky lákají nejednoho čtenáře, ačkoli právní sdělení v nich obsažená jsou nezřídka mlhavá, až zamlžená. Objeví-li se tedy na trhu kniha pojednávající o tématu soudů a soudců, která čtenáři poskytne poučení a zároveň zábavu, je třeba takové události věnovat náležitou pozornost. Uvedenému popisu přesně odpovídají paměti soudce Nejvyššího soudu USA („Soudu“) Johna Paula Stevense nazvané „Five Chiefs: A Supreme Court Memoir“.¹

Jak název díla (spolu s úvodem díla) napovídá, Stevensovým hlavním cílem je představení pěti posledních předsedů Soudu (F. Vinson, E. Warren, W. Burger, W. Rehnquist, J. Roberts Jr.). Nejedná se ovšem o cíl jediný. Spolu s tím se čtenář v úvodních kapitolách (byť jen formou přehledu) seznámí s prvními dvanácti předsedy Soudu a dále se dozví, jaké povinnosti plnil a musel plnit každý z nich. To vše na základě vzpomínek autora, který sám jako soudce Soudu působil bezmála třicet pět let.

Samotná kniha může být, a to bez ohledu na dělení do kapitol, rozčleněna na tři tematické úrovně: rovinu judikatury, rovinu zážitků ze Soudu a rovinu osobního života autora.

První ze zmíněných se zabývá popisem a vysvětlením nejdůležitější judikatury, která byla v průběhu služby (nejen) posledních pěti předsedů přijímána. Jednotlivé případy jsou doplněny náležitou právní argumentací, která je ovšem podána srozumitelným způsobem tak, že i člověk málo znalý realití Spojených států amerických a jejich právního řádu se v popisované

¹ Na tomto místě je třeba připomenout, že kniha s podobnými aspiracemi nedávno vyšla v České republice pod názvem „Jak se píše o soudech a soudcích“. KYSELÁ, Jan – ONDŘEJKOVÁ, Jana a kol. *Jak se píše o soudech a soudcích: soudní moc v mezioborové perspektivě*. Praha: Leges, 2012, 264 s.

problematické dokáže orientovat. Užije-li autor odborného (nebo méně známého termínu), vzápětí ho vysvětlí, jako by měl neustále na paměti představu, že v jeho knize mohou najít zalíbení i osoby bez právního vzdělání. Mezi rozličnými předměty judikatury je ve výběru zvláštní pozornost věnována věcem rasové diskriminace, trestu smrti a antitrustovému právu. (První dva objekty autor zmiňuje často zřejmě z důvodů jejich obecné významnosti, třetí pravděpodobně s ohledem na to, že antitrustové právo je mu osobně blízké).

Zatímco rovinu judikatorní jistě uvítají čtenáři lačnickí po právních informacích, ostatním přijde vhod řada mimoprávních údajů, která zmiňované právní informace doslova protkáva. Čtenář se tak – mimo jiné – dozví, který ze soudců usínal při slyšení (soudce Murphy), o kolik procent má předseda vyšší plat než ostatní soudci (4 %), nebo jak důležitou roli může v jednání soudu hrát rozmístění nábytku v místnosti, ve které se soudci radili (vysvětlení vizme na s. 211 až 214). Podobných „zákulisních“ údajů je v pamětech celá řada a svojí hodnotou možná převyšují informace právní, neboť zatímco judikatura Soudu byla zpracována už nespočetněkrát (a navíc je pro zájemce snadno dohledatelná), ke zprávám o „obyčejném“ dění na Soudu je přístup pro běžného smrtelníka spíše omezen.

Ačkoli autor svému životu (zdánlivě) nevyhradil zvláštní kapitolu, dozví se o něm čtenář velmi mnoho. Takový stav odůvodňuje samozřejmě fakt, že Stevens popisuje právní i neprávní dění na soudu prostřednictvím vlastního vnímání. (Zajímavý je například poznatek, že soudní kariéra znamenala pro Stevense tak závažný zásah do jeho dosavadní finanční situace – působil jako advokát – že byl nucen prodat svůj druhý dům. Stejně tak přínosné jsou autorovy právní názory komentující popisovanou judikaturu.) Na druhou stranu hojnost autorových osobních sdělení a postojů časem vyvolává otázku vhodnosti míry jejich užití. (Zbytným je například sdělení o tom, že se autor stal pilotem či že navštívil společenskou akci – večeři, na kterou obvykle člověk v jeho postavení nebývá zván.) Dojem místy přílišného sebeprosazování graduje v poslední kapitole věnované povinností nejstaršího soudce Soudu, které vykonává v zastoupení předsedy ve chvílích, kdy předseda konat nemůže (například, je-li místo předsedy neobsazeno). Zřejmě není třeba dodávat, že výše řečené je popisováno na příkladu nejstaršího soudce sloužícího v době autorova odchodu do důchodu, totiž na příkladu autora samotného. Stevens se tak nakonec přeci jen stává otevřeně středem čtenářovy pozornosti. Tento stav by jistě byl bez výhrad žádoucí v případě psaní autobiografie, ovšem v případě popisu kariéry pěti jiných soudců může vyvolat u vnímavějšího čtenáře dojem přílišné autorovy sebestřednosti. Tato osobnostní rovina tak tvoří komplement ke dvěma rovinám předcházejícím a navzdory uvedeným pochybnostem je možné říci, že celku nijak neškodí.

„Five Chiefs“ je dílem zručně a přehledně napsaným, dílem, ve kterém se snoubí právnická pregnance s citem pro srozumitelnost a vypravěčským umem. Zvolené hlavní téma – totiž popis justiční kariéry pěti předsedů Soudu – se navíc jeví jako ideální prostor k rozvinutí všech výše uvedených rovin vyprávění. Čtenáři tak nezbyvá než vyslovit přání, aby knihy podobného charakteru (ovšem se zaměřením na Českou republiku) začaly vycházet i u nás.²

Recenze vznikla v rámci specifického vysokoškolského výzkumu (SVV) 2013 „Ústavní soudnictví v českém ústavním a politickém systému: idea, instituce, osoby a obsazení“.

Mgr. Tomáš Friedel
Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze

² Čest patří výjimce v podobě publikace *Diskrétní zóna*. RYCHETSKÝ, Pavel – NĚMEČEK, Tomáš. *Diskrétní zóna*. Praha: Vyšehrad, 2012, 278 s.